

KLAGANDE

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun
Box 825
801 30 Gävle

MOTPART

[REDACTED]

God man: [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Faluns dom den 15 maj 2017 i mål nr 1877-17,
se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och fastställer
Omvårdnadsnämndens i Gävle kommuns beslut den 4 april 2017.

YRKANDEN M.M.

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun yrkar att nämndens beslut den 4 april 2017 fastställs. Till stöd för sitt yrkande anför nämnden i huvudsak följande. Förvaltningsrätten har misstolkat nämndens beslut. [REDACTED] behov av hjälp kan inte anses vara tillräckligt omfattande eller av sådan karaktär att han har behov av personlig assistans. Med stöd och vägledning klarar han på egen hand att sköta sina personliga behov självständigt såsom att duscha, äta samt sköta personlig hygien och av- och påklädning. Personer som helt eller i hög utsträckning på egen hand klarar av sina personliga behov och som endast har motivations- och aktiveringsinsatser bör inte ha rätt till personlig assistans.

[REDACTED] anser att överklagandet ska avslås och återoppar vad som anförts i förvaltningsrätten och tillägger i huvudsak följande. Nämndens beräkningar av hans hjälpbehov är för låga och felaktiga. Hans fysiska och psykiska tillstånd har försämrats. Hjälpbehovet är omfattande och ständigt återkommande samt är av privat och integritetskränkande karaktär.

Till stöd för sin talan har [REDACTED] bl.a. gett in beskrivningar av stödbehovet.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

I målet är ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Omvårdnadsnämnden har i det överklagade beslutet beräknat tidsåtgången för [REDACTED] grundläggande behov till drygt sex timmar per vecka. I beslutet anges att de grundläggande behoven inte är av den art som ska räknas med vid personlig assistans och att övriga hjälpbehov är sådana motiverings- och aktiveringsinsatser som inte ska beaktas.

Frågan i målet är om hans behov av hjälp med grundläggande behov är tillräckligt omfattande för att han ska beviljas personlig assistans.

Rättsliga utgångspunkter

Med personlig assistans avses enligt 9 a § första stycket LSS ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet RÅ 2009 ref. 57 uttalat bl.a. följande beträffande tillämpningsområdet för insatsen personlig assistans. Det har betonats i lagens förarbeten att det är fråga om hjälp eller stöd av mycket privat karaktär och att insatsen ska vara förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag. Det torde således inte vara alla praktiska hjälpbehov med t.ex. påklädning eller måltider som har avsetts. Propositionsuttalandena tyder närmast på att vad lagstiftaren åsyftat är sådana hjälpbehov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten och där den funktionshindrade måste anses ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges. Det är inte all hjälp med t.ex. måltider eller påklädning som kan anses vara av detta kvalificerade slag. Detta bör beaktas vid tolkningen av vad som ska anses omfattat av hjälp med de grundläggande behoven enligt 9 a § LSS.

Att aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag normalt sett inte räknas till de grundläggande behoven framgår av lagens förarbeten och har bekräftats i senare domstolsavgöranden, se nyss nämnda rättsfall och rättsfallet RÅ 2003 ref. 33 och där angivna avgöranden. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd, behöver sådan aktiv

tillsyn som närmast har karaktär av övervakning. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn.

Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörande den 13 mars 2018 (mål nr 1057-17) funnit att behov av hjälp med personlig hygien om tre timmar per vecka inte var tillräckligt omfattande för rätt till personlig assistans när behovet uppkom endast vid få tillfällen under dagen och då tidsåtgången var mycket liten vid de flesta tillfällen.

Kammarrättens bedömning

Av utredningen i målet framgår bl.a. följande. ██████████ klarar rent motoriskt, med viss hjälp med aktivering och motivation, att äta, klä på av sig samt till stor del sköta sin personliga hygien. Han borstar sina tänder själv, men han behöver hjälp med kompletterande borstning. Han går på toaletten själv, men behöver hjälp med att torka sig. Någon måste se till att inkontinensskydd ligger rätt samt påminna honom om att tvätta händerna. Han kan duscha själv, men behöver hjälp med att dosera tvål/schampo, tvätta håret, tvätta sig under armarna och med nedre hygien. Utöver detta har nämnden bedömt att ██████████ behöver viss hjälp med kommunikation genom t.ex. att kort sätts upp på en s.k. aktivitetstavla. Hjälpinsatserna är alltså bara till begränsad del sådan hjälp som kan anses vara av det mycket privata och känsliga slag som förutsätts för rätt till personlig assistans.

Det föreligger inte något krav på att stödbehovet ska ha en viss tidsmässig omfattning. Dock har tidsfaktorn betydelse (prop. 1992/93:159 s. 175 och sist nämnda rättsfall). När tidsåtgången för hjälpbehoven inte är påfallande stor måste en samlad bedömning göras där såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter beaktas (jfr nämnda rättsfall RÅ 2009 ref. 57).

Kammarrätten finner mot den bakgrunden att ██████████ behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov inte kan anses vara av den

karaktär och omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans.
Omvårdnadsnämndens överklagande ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Mats Törnered
kammarrättslagman
ordförande

Åsa Ärlebrant
kammarrättsråd
referent

Esin Tubluk
tf. kammarrättsassessor

Mattias Garrido
kammarrättsfiskal
föredraganden

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN
Björn Bengtsson

DOM
2017-05-15
Meddelad i Falun

Mål nr
1877-17

KLAGANDE

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

God man: [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

MOTPART

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun
Box 825
801 30 Gävle

ÖVERKLAGAT BESLUT

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommuns beslut 2017-04-04

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Med upphävande av Omvårdnadsnämnden i Gävle kommuns beslut bifaller förvaltningsrätten överklagandet på så sätt att [REDACTED] förklaras ha rätt till personlig assistans.

Handlingarna i målet lämnas tillbaka till Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun för beräkning av insatsens totala omfattning och nytt beslut.

Dok.Id 193147

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 45 S-791 21 Falun	Kullen 4	023-383 00 00 E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se www.forvaltningsrattenifalun.domstol.se	023-383 00 80	måndag–fredag 08:00-12:00 13:00-16:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

██████████ har tidigare varit beviljad assistansersättning från Försäkringskassan. I beslut den 17 februari 2017 drog Försäkringskassan in assistansersättningen från och med mars 2017, med motiveringen att hjälpbehov för grundläggande behov inte uppgår till minst 20 timmar per vecka. Assistansersättningen betalas dock ut som längst till och med den 31 maj 2017, för tid för omställning.

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun (nämnden) beslutade den 4 april 2017 att avslå ██████████ ansökan om personlig assistans, med motiveringen att hans hjälpbehov för grundläggande behov inte är av den karaktär och omfattning som krävs för ett beviljande av personlig assistans.

██████████ vidhåller ansökan om personlig assistans och yrkar att förvaltningsrätten interimistiskt ska besluta i frågan till dess att slutligt avgörande sker. Han anför i huvudsak följande. Antalet timmar för grundläggande behov ska bedömas enligt det faktiska och individuella behovet. Tiden skulle ge honom möjlighet att i hemmiljö leva livet med goda levnadsvillkor, tillgodosett av ett fåtal personer på ett varaktigt sätt. Han skulle också kunna delta i samhällsaktiviteter på sina egna villkor. På grund av åldrande, autism och utvecklingsstörning blir han lätt uttröttad av mycket intryck och förändringar, vilket leder till oro och svårigheter att hantera situationen. Han blir arg och irriterad.

Nämnden vidhåller sitt beslut.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Förvaltningsrätten tar upp målet för slutlig prövning och därmed faller det interimistiska yrkandet.

Huvudfrågan i målet är om ██████████ har ett sådant behov av hjälp för att

tillgodose sina grundläggande behov att han är berättigad till personlig assistans enligt LSS.

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet RÅ 2009 ref. 57 anfört bl.a. följande. Någon bestämd undre tidsgräns vad gäller behov av hjälp med de grundläggande behoven låter sig inte uppställas för att berättiga till personlig assistans. Det är samtidigt uppenbart att någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses berättigad till personlig assistans. Även om själva tidsåtgången inte är påfallande stor måste dock en samlad bedömning göras, bl.a. med hänsyn tagen till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär eller om det förutsätter någon specifik kompetens. Som framhålls av Socialstyrelsen måste såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter beaktas. Även hur ofta hjälpen behövs framstår som en viktig faktor.

Det är ostridigt i målet att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt LSS. Det är även ostridigt att [REDACTED] har behov av hjälp vid dusch, hårtvätt, tandborstning, rakning, nagelklippning och att torka sig efter toalettbesök och att detta kan hänföras till grundläggande behov. Därutöver är också ostridigt att han har ett visst behov av hjälp vid kommunikation, som även det anses vara ett grundläggande behov. Nämnden anser att tiden för att tillgodose de grundläggande behoven uppgår till 6 timmar och 25 minuter per vecka. [REDACTED] anser att denna tid är mer omfattande.

Vad avser [REDACTED] hjälpbehov i samband med toalettbesök är de till sin karaktär mycket privata och känsliga för den personliga integriteten. Det samma gäller för de aktiva insatser som ges i samband med duschning och insmörjning. Förvaltningsrätten anser vid en samlad bedömning att nämnda hjälpbehov, som i flera fall uppkommer dagligen, är sådana att han vid en tidsåtgång om mer än sex timmar per vecka är berättigad till personlig assi-

stans. Enligt förvaltningsrättens bedömning har det dock inte presenterats underlag som ger stöd för att [REDACTED] har större hjälpbehov för grundläggande behov än den tid som nämnden har beräknat.

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har också rätt till personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt, se 9 a § andra stycket LSS. Det ankommer på nämnden att som första instans beräkna omfattningen av [REDACTED] totala behov av hjälpinsatser. Nämndens beslut ska därför upphävas och handlingarna lämnas tillbaka till nämnden för ny utredning och nytt beslut.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C).

Sven Ångquist
tf. rådman

I avgörandet har även nämndemännen Agneta Stjernström, Sigvard Axbom och Sven-Åke von Veh deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.